OTÁZKA INTELIGENCIE (PROTIVNÍKA) V KONZERVATÍVNO-LIBERÁLNOM SPORE
THE QUESTION OF (THE OPPONENT'S) INTELLIGENCE IN THE CONSERVATIVE-LIBERAL DISPUTE

Terézia Rončáková
Filozofická fakulta, Katolícka univerzita v Ružomberku

Abstrakt:
Súčasná polarizovaná spoločenská diskusia, v ktorej sa napätie vytvára medzi pólmi konzervatívny/tradičný/pravicový – liberálny/progresívny/ľavicový je poznamenaná výraznou emocionalitou a iracionalitou. To prirodzene vedie (aj) k spochybňovaniu kognitívnych schopností protivníka. Predložený príspevok prináša výskumné zistenia o vnímaní a prezentovaní mentálnych kapacít „tých druhých" v názorovo vyprofilovaných slovenských médiách. Vychádza z rozsiahlej obsahovej analýzy komentárov a iných názorových textov v ideologicky vyhranených onlinových a printových novinách (Denník N, SME, Postoj, Štandard, Christianitas).

Kľúčové slová: *polarizácia, médiá, konzervatívny, pravicový, liberálny, ľavicový, progresívny, atribúcia*

Abstract:
The current polarized social debate, in which tensions are created between the poles conservative/traditional/right-wing – liberal/progressive/left-wing, is marked by significant emotionality and irrationality. This naturally leads (also) to questioning the cognitive abilities of the opponent. The presented paper brings research findings on the perception and presentation of the mental capacities of "the others" in the opinion-profiled Slovak media. It is based on an extensive content analysis of comments and other opinion texts in ideologically defined online and print newspapers (Denník N, SME, Postoj, Standard, Christianitas).

Key words: *polarization, media, conservative, right, liberal, left, progressive, attribution*

Úvod

Polarizácia spoločnosti patrí v súčasnosti medzi intenzívne skúmané témy spoločenských vied. Sociológia, politológia a antropológia skúmajú charakter, intenzitu,

príčiny a dôsledky hlbokého rozdelenia medzi spoločenskými skupinami[1]; sociálna psychológia si všíma morálne súvislosti politických presvedčení[2] a zisťuje, či a nakoľko politicko-spoločenské presvedčenia ľudí súvisia s ich vrodenými nastaveniami[3] a mediálna veda nás učí, že veľkú časť týchto problémov spôsobuje novodobá komunikácia prostredníctvom ideologicky silne profilovaných médií a zároveň sociálnych médií, ktorá ľudí uzatvára do „bublín“ a zosilňuje klanové myslenie a dehumanizáciu „tých druhých“[4].

V slovenskom spoločensko-mediálnom kontexte sme túto tému skúmali z viacerých pohľadov v dvoch rozsiahlych výskumoch z rokov 2021[5] a 2024[6] (druhá analýza je ešte v procese a dostupné sú čiastkové výstupy). Tieto obsahové analýzy na vzorkách mediálnych materiálov z vyhranených konzervatívne a liberálne ladených zdrojov priniesli zaujímavé poznatky aj v súvislosti s témou inteligencie. Použitá metóda atribučnej analýzy totiž odhalila ako jeden z kľúčových atribútov prisudzovaných ideologickej protistrane práve „nerozumnosť/hlúposť/zaslepenosť“, ktorý úzko súvisí s vnímaním inteligencie, resp. širšie kognitívnej mohutnosti ideologického súpera. V nasledujúcom texte preto prinesieme práve zistenia o tomto atribúte, abstrahujúc od ostatných, ktoré poslúžia iba na kvantitatívne porovnanie.

---

[1] JOU, Willy: Left and Right in new democracies. In Rosas, João Cardoso – Ferreira, Ana Rita (Eds.): *Left and Right*: *The great dichotomy revisited*. Newcastle : Cambridge Scholars Publishing, 2013, s. 283 – 295; MICHAUD, Kristy E. H. – CARLISLE, Juliet E. – SMITH, Eric R. A. N.: The relationship between cultural values and political ideology, and the role of political knowledge. In *Political Psychology*, 2009, roč. 30, č. 1, s. 27 – 42; KANOVSKÝ, Martin – KOCIČOVÁ, Nina. Ideological consistency and political polarization in Slovakia. In *Human Affairs,* 2018, roč. 28, č. 1, s. 44 – 53; KOSNÁČ, Pavol – GLOSS, Hugo (eds.): *Súdržnosť na Slovensku.* Bratislava : DEKK Inštitút, 2023.

[2] VALDESOLO, Piercarlo – GRAHAM, Jesse (Eds.). *Social psychology of political polarization*. New York : Routledge, 2016.

[3] YOUNG, Dannagal Goldthwaite. *Irony and Outrage. The Polarized Landscape of Rage, Fear, and Laughter in the United States.* New York : Oxford University Press, 2020.

[4] DIERCKS, Dyann – LANDREVILLE, Kristen D.: The indirect effects of partisanship and partisan media on knowledge about same-sex marriage policy: Exploring the knowledge and belief gap hypotheses. In *Mass Communication and Society*, 2017, č. 20, s. 192 – 212; SHCHERBAKOVA, Olena – NIKIFORCHUK, Svitlana: Social media and filter bubbles. In *Scientific Journal of Polonia University,* 2022, roč. 54, č. 5, s. 81 – 88; JANUŠKEVIČIŪTĖ, Justina. Threats to the Process of Receiving Political News from Echo Chambers and Filter Bubbles on Social Media. In *Information & Media,* 2022, č. 94, s. 39 – 52; KITCHENS Brent – JOHNSON Steven L. – GRAY Peter H. Understanding Echo Chambers and filter Bubbles: The Impact of Social Media on Diversification and Partisan Shifts in News Consumption. In *MIS Quarterly,* 2020, roč. 44, č. 4, s. 1 619 – 1 649.

[5] RONČÁKOVÁ, Terézia: Pink vs. Brown – How Conservative Journalists Perceive Liberals and vice versa. In *KOME*, 2022, roč. 10, č. 2, s. 93 – 116. ISSN 2063-7330. DOI 10.17646/KOME.75672.93. Dostupné na internete: <http://komejournal.com/files/KOME_Ron%C4%8D%C3%A1kov%C3%A122.2.pdf>. [cit. 2025-05-29]; RONČÁKOVÁ, Terézia – KAŠČÁKOVÁ, Silvia: Ako sa navzájom častujú konzervatívci a liberáli. Expresívne výrazy v mediálnych textoch. In *Kultura – Media – Teologia*, 2023, č. 56, s. 87 – 112. ISSN 2081-8971. DOI 10.21697/kmt.2023.56.06. Dostupné na internete: <https://czasopisma.uksw.edu.pl/index.php/kmt/article/view/13723>. [cit. 2025-05-29].

[6] RONČÁKOVÁ, Terézia: Nálepkovanie konzervatívcov v liberálnych médiách a naopak. In ŠVAJLENIN, Lukáš – RONČÁKOVÁ, Terézia (Eds.): *(De)polarizácia na Slovensku.* Ružomberok : Verbum, 2025. ISBN 978–80–561–1165–9 (v tlači).

Metodológia

Výskumy, z ktorých budeme čerpať, boli vykonané metódou kvantitatívno-kvalitatívnej obsahovej analýzy na vzorke textov z printových médií (v onlinovej forme). Pri analýze sme vyhodnocovali viaceré premenné, na účely tohto textu je relevantná premenná „atribútu". Atribút sme zisťovali s využitím atribučnej analýzy, ktorá umožňuje odhaliť, aké úmysly a charakterové vlastnosti prisudzuje sledovaný subjekt objektu. Proces tohto prisudzovania sa nazýva atribúcia a veľmi podrobne ho opisuje atribučná teória, ktorá sa rozvinula v druhej polovici 20. storočia v sociálnej psychológii[7]. Sústredila sa na otázku „prečo", na hľadanie príčin javov a svojho i cudzieho správania. Odveká potreba odpovedať si na tieto „prečo" robí z ľudí akýchsi „naivných psychológov"[8] alebo „common sense psychológov"[9] vystupujúcich v úlohe „sudcov"[10]. Samozrejme, tento proces je amatérsky, iracionálny[11] a zaoberá sa skôr predpokladanými než skutočnými príčinami[12]. Preto atribúciu sprevádza množstvo predsudkov a chýb, na čele s tzv. self-serving bias, keď zlé činy druhých vysvetľujeme ich osobnými nedostatkami a dobré vonkajšími okolnosťami a u seba postupujeme presne naopak[13]. To však metódu atribúcie nediskvalifikuje, práve naopak, pretože naším cieľom nie je zistiť príčiny, aké „sú", ale príčiny, aké „sú prisudzované".

Atribučná teória počas vyše polstoročia svojej existencie dokázala svoju plodnosť, vytlačila menej komplexné teórie (napr. teóriu kognitívnej disonancie alebo theory of risk-taking[14]), prerástla samu seba a v súčasnosti už hovoríme skôr o atributívnych teóriách, resp.

---

[7] HEIDER, Fritz: *The Psychology of Interpersonal Relations.* New York : Wiley, 1982; KELLEY, Harold H.: Attribution theory in social psychology. In LEVINE, David (Ed.) *Nebraska Symposium on Motivation,* roč. 5, s. 192 – 240. Lincoln, NE : University of Nebraska Press, 1967; JONES, Edward E. – KANOUSE, David E. – KELLEY, Harold H. et al. (Eds.): *Attribution: Perceiving the Causes of Behavior.* Morristown, NJ : General Learning Press, 1972.

[8] HEIDER, Fritz: *The Psychology of Interpersonal Relations.* New York : Wiley, 1982.

[9] KELLEY, Harold H.: Attribution in social interaction. In JONES, Edward E. – KANOUSE, David E. – KELLEY, Harold H. et al. (Eds.): *Attribution: Perceiving the Causes of Behavior.* Morristown, NJ : General Learning Press, 1972, s. 1 – 27.

[10] WEINER, Bernard: *Human motivation: metaphors, theories and research*. Newbury Park : Sage, 1992.

[11] MANUSOV, Valerie L.: Attribution Theories: Assessing Causal and Responsibility Judgments in Families. In BRAITHWAITE, Dawn O. – BAXTER, Leslie A. (Eds.): *Engaging Theories in Family Communication: Multiple Perspectives*, Thousand Oaks, CA, London, New Delhi : SAGE, 2006, s. 181 – 196.

[12] KASAP, Süleyman – ÜNSAL, Firat: Attribution Theory and Language Learning. In *Research in Language and Education: An International Journal [RILE]*, 2021, roč. 1, č. 2, s. 111 – 118.

[13] RIEMER, B. S.: Influence of causal beliefs on affect and expectancy. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1975, 31, č. 6, s. 1 163 – 1 167; SCHMITT, Julien: Attribution theory. In *Wiley Encyclopedia of Management, Vol. 9. Marketing,* New York : Wiley, 2015. ISBN 9781119002383. DOI: 10.1002/9781118785317.weom090014. Dostupné na internete: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/9781118785317.weom090014. [cit. 2025-05-29].

[14] WEINER, Bernard: Wither attribution theory? In *Journal of Organizational Behavior*, 2019, roč. 40, č. 5, s. 603 – 604.

o sete teórií[15], hoci pre zjednodušenie naďalej používame singulár. Medzi najznámejšie rozšírenia atributívnej teórie mimo rodnej sociálnej psychológie patrí práca Bernarda Weinera v oblasti motivačnej teórie a edukačnej psychológie[16]. Weiner sa sústredil na vyhodnocovanie príčin úspechov a neúspechov, keď jednotlivec uvažuje o sebe samom (nie o druhých) a snaží sa zmysluplne nastaviť svoje budúce konanie (napr. či má zmysel pokračovať v učení sa alebo inom úsilí). Atribučná teória inšpiruje výskumníkov aj v mnohých ďalších oblastiach: v marketingovom výskume[17], v interkultúrnom dialógu[18], vo výskume vzdelávania, osobitne výučby jazykov[19], v manažmente a organizačnom správaní[20], v rodinnej komunikácii[21], v psychológii náboženstva[22], vo výskume emócií turistov[23], bezpečnosti cestnej premávky[24] alebo postojov čitateľov voči románovým postavám[25].

Vo svojom výskume sme sa sústredili na vnútornú, resp. dispozičnú atribúciu[26] zameranú na správanie druhého (nie vlastné) vo vzájomnom vzťahu konzervatívcov a liberálov. Ako poznamenal Harold Kelley[27], na vnútornú atribúciu sme náchylní, keď správanie druhého posudzujeme ako nekonsenzuálne (iní tak nekonajú), konzistentné (koná

---

[15] MANUSOV, Valerie L.: Attribution Theories: Assessing Causal and Responsibility Judgments in Families. In BRAITHWAITE, Dawn O. – BAXTER, Leslie A. (Eds.): *Engaging Theories in Family Communication: Multiple Perspectives*, Thousand Oaks, CA, London, New Delhi : SAGE, 2006, s. 181 – 196.
[16] WEINER, Bernard: Attribution theory. In PETERSON, Penelope – BAKER, Eva (Eds.): *International Encyclopedia of Education, Vol. 6,* London : Elsevier, 2010, s. 558 – 563; WEINER, Bernard: Wither attribution theory? In *Journal of Organizational Behavior*, 2019, roč. 40, č. 5, s. 603 – 604.
[17] JOHNSON, Mar S.: A bibliometric review of the contribution of attribution theory to sales management. In *Journal of Personal Selling and Sales Management*, 2006, roč. 26, č. 2, s. 181 – 195; FOLKES, Valerie S.: Recent attribution research in consumer behavior: a review and new directions. In *Journal of Consumer Research*, 1988, roč. 14, č. 4, s. 548 – 565; SPARKMAN, Richard M. – LOCANDER, William B.: Attribution theory and advertising effectiveness. In *Journal of Consumer Research*, 1980, roč. 7, č. 3, s. 219 – 224.
[18] WANG, Xiaoling – KULICH, Steve J.: Attribution theory. In BENNETT, Janet M. (Ed.): *The SAGE encyclopedia of intercultural competence*. Newbury Park : SAGE, 2015, s. 26 – 28.
[19] KASAP, Süleyman – ÜNSAL, Firat: Attribution Theory and Language Learning. In *Research in Language and Education: An International Journal [RILE]*, 2021, roč. 1, č. 2, s. 111 – 118.
[20] MARTINKO, Mark J. – MACKEY, Jeremy D.: Attribution theory: An introduction to the special issue. In *Journal of Organizational Begavior,* 2019, roč. 40, č. 5, s. 523 – 527.
[21] MANUSOV, Valerie L.: Attribution Theories: Assessing Causal and Responsibility Judgments in Families. In BRAITHWAITE, Dawn O. – BAXTER, Leslie A. (Eds.): *Engaging Theories in Family Communication: Multiple Perspectives*, Thousand Oaks, CA, London, New Delhi : SAGE, 2006, s. 181 – 196.
[22] SPILKA, Bernard – SHAVER, Philipp – KIRKPATRICK, Lee A.: A General Attribution Theory for the Psychology of Religion. In *Journal for the Scientific Study of Religion*, 1985, roč. 24, č. 1, s. 1 – 20.
[23] ZHANG, Yiwei – PRAYAG, Girish – SONG Hanqun: Attribution theory and negative emotions in tourism experiences. In *Tourism Management Perspectives*, 2021, roč. 40, č. 2, s. 100904.
[24] AKTER, Samia – MWAKALONGE, Judith L. – COMER, Gurcan – SIUHI, Saidi – MAMUN, Md Mahmud Hasan: Attribution Theory in Traffic Safety. In *Conference: 100th Annual Meeting of Transportation Research Board. Poster Session 1070 - Individual Presentations on Driver Safety for High Risk Drivers.* Washington DC : The National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine, 2021. Dostupné na internete: <https://annualmeeting.mytrb.org/OnlineProgramArchive/Details/15695>. [cit. 2025-05-29].
[25] POLLARD-GOTT, Lucy: Attribution theory and the novel. In *Poetics*, 1993, roč. 21, č. 6, s. 499 – 524.
[26] HEIDER, Fritz: *The Psychology of Interpersonal Relations.* New York : Wiley, 1982.
[27] KELLEY, Harold H.: Attribution in social interaction. In JONES, Edward E. – KANOUSE, David E. – KELLEY, Harold H. et al. (Eds.): *Attribution: Perceiving the Causes of Behavior.* Morristown, NJ : General Learning Press, 1972, s. 1 – 27.

tak vždy) a bez rozdielu (koná tak voči každému). To sa týka jednotlivcov, ale aj celých sociálnych skupín a súvisí s pestovaním stereotypov[28]. Ako konštatovali Steve J. Kulich a Xiaoling Wang[29], tento proces závisí od vnútorných nastavení prisudzujúcej osoby.

Výskumná vzorka

Keďže tento text čerpá z dvoch výskumov, odvoláva sa na dve rozličné výskumné vzorky. Do oboch sme zaraďovali názorové novinárske prejavy[30], teda editoriály, stĺpčeky a príbuzné žurnalistické žánre obsahujúce výrazný subjektívny postoj k spoločensko-politickým javom. Publikované boli spolu v piatich celoslovenských médiách: v oboch vzorkách sa opakujú internetové denníky *Postoj* a *Štandard* (konzervatívne) a internetové verzie denníkov *SME* a *Denník N* (liberálne). Do prvej vzorky bol zaradený aj konzervatívno-náboženský portál *Christianitas*, a to jednak z dôvodu doplnenia počtu textov na úroveň porovnateľnú s liberálnou časťou vzorky a jednak z dôvodu iných výskumných potrieb, ktoré nesúviseli s atribúciou (v danom výskume sme sledovali, o. i., jazykovú expresivitu novinárov).

Časový interval zberu výskumného materiálu zahŕňal pri prvej vzorke 13 mesiacov (júl 2020 – júl 2021) a pri druhej vzorke štyri mesiace (január 2024 – apríl 2024). Do vzorky sme zaraďovali všetky články z rubrík Komentáre/Názory, ktoré sa týkali polarizácie slovenskej spoločnosti – teda články o „tých druhých“. V liberálnych médiách boli takto chápaní konzervatívci, ale aj širšie všetci, ktorí nezdieľajú progresívnoliberálny pohľad na svet. V konzervatívnych médiách boli oponenti v tomto ideovom spore označovaní ako progresívci (častejšie) alebo liberáli, zriedkavo aj ako ľavica či socialisti, niekedy v jednom výraze „progresívno-liberálna ľavica“.[31]

Počty skúmaných textov a ich rozvrstvenie ukazujú tab. č. 1 a 2.

---

[28] JASPARS, Jos – HEWSTONE, Miles: Social categorization, collective beliefs, and causal attribution. In FRASER, Colin – GASKELL, George (Eds.): *The social psychological study of widespread beliefs*. Oxford : Oxford University Press, 1990, s. 121 – 141.

[29] WANG, Xiaoling – KULICH, Steve J.: Attribution theory. In BENNETT, Janet M. (Ed.): *The SAGE encyclopedia of intercultural competence*. Newbury Park : SAGE, 2015, s. 26 – 28.

[30] RONČÁKOVÁ, Terézia: *Žurnalistické žánre. Vysokoškolská učebnica.* Ružomberok : Verbum, 2019, s. 113n; SCHMIDTOVÁ, Mariana – MIRVAJOVÁ, Viktória: Štruktúra a kompozícia postojových žánrov editoriálu a stĺpčeka (editorial a column) v The Guardiane, Daily Maile a The Sune. In VOJTEK, Juraj (Ed.): *Štruktúra a kompozícia žánrov anglicky písaného novinárstva,* Trnava : Univerzita sv. Cyrila a Metoda, 2014, s. 146 – 190.

[31] Jazykovú debatu o význame slov liberálny, progresívny, progresivistický, ľavicový ponecháme v tomto príspevku stranou. Podobne rozlišovanie progresivizmu a liberalizmu (v zloženom slove so spojovníkom: progresívno-liberálny) a progresívneho liberalizmu (bez spojovníka: progresívnoliberálny). Tieto pojmy sa v bežnej publicistike používajú ako čiastočne synonymné, hoci majú svoje obsahové nuansy. Na účely tohto príspevku máme pod výrazom liberalizmus na mysli kultúrny liberalizmus (nie ekonomický), ktorý je v súčasnosti stotožniteľný s progresivizmom.

Tab. č. 1: Počet textov v 1. vzorke (júl 2020 – júl 2021).

médiá		celkový počet textov		podiel textov vo svojej skupine		celkový podiel textov	
konzervatívne	Postoj	58	236	25 %	100%	11 %	43 %
	Štandard	61		26 %		11 %	
	Christianitas	117		50 %		22 %	
liberálne	Denník N	143	307	47 %	100%	26 %	57 %
	SME	164		53 %		30 %	
spolu		**543**		**100%**			

Tab. č. 2: Počet textov v 2. vzorke (január 2024 – apríl 2024).

médiá		celkový počet textov		podiel textov vo svojej skupine		celkový podiel textov	
konzervatívne	Postoj	72	231	31%	100%	15%	47%
	Štandard	159		69%		33%	
liberálne	Denník N	124	256	48%	100%	25%	53%
	SME	132		52%		27%	
spolu		**487**		**100%**			

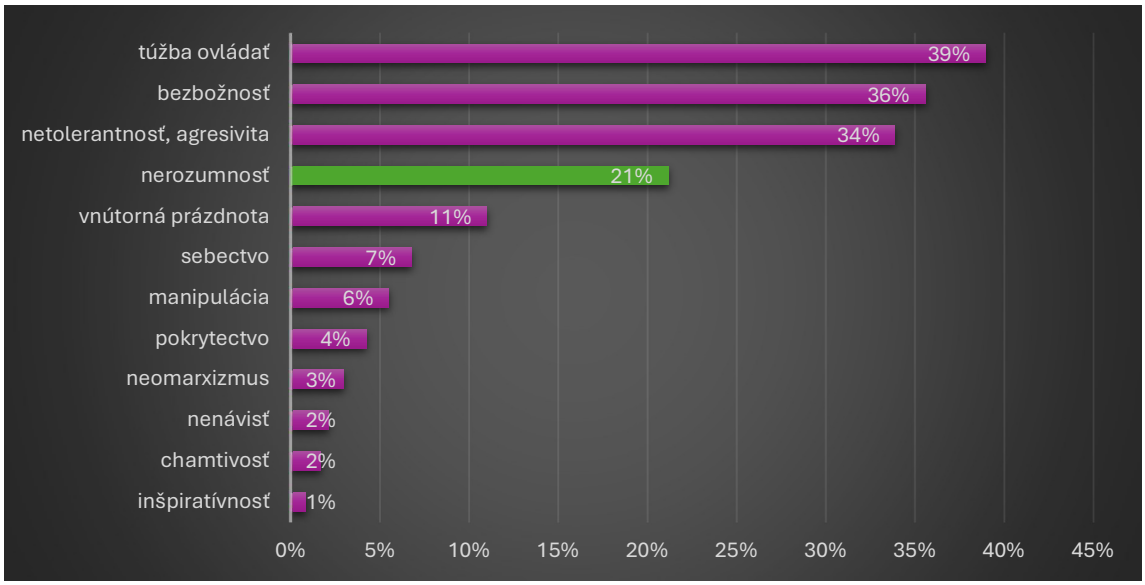
Rozdiel v podiele textov vzhľadom na časový interval (menšia hustota textov v 13-mesačnom intervale prvej vzorky oproti 4-mesačnému intervalu druhej vzorky) možno vysvetliť aj tým, že v prvom výskume sme sa orientovali užšie na konkrétne kultúrno-etické spory medzi konzervatívcami a liberálmi (bioetické otázky, migrácia, LGBTQ...), v druhom výskume sme selektovali texty do vzorky podľa všeobecnejšie nastaveného kľúča „my vs. tí druhí“. Druhý výskum sa zároveň konal po vypuknutí vojny na Ukrajine, čím pribudla medzi sporné témy zásadná otázka vzťahu Západu a Ruska, a po prevzatí vlády stranami Smer, Hlas a SNS, čo akcelerovalo politické rozpory konzervatívcov a liberálov. Okrem toho možno predpokladať, že s postupujúcou polarizáciou spoločnosti (nielen na Slovensku) sa zvyšuje aj mediálna aktivita v tomto smere.

Zistenia

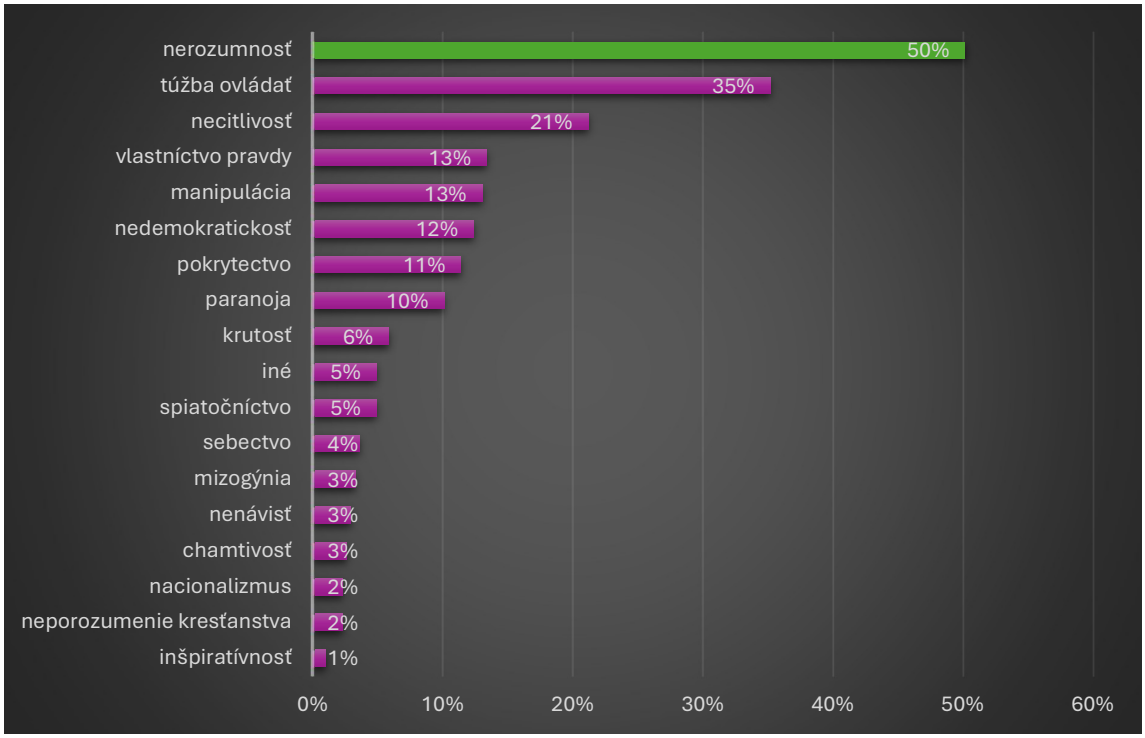
Premenná „atribút“ slúži na odhalenie vlastností a morálnych charakteristík, ktoré autor pripisuje svojmu objektu a ktorými (si) vysvetľuje jeho konanie a postoje. Keď hĺbkovo kvalitatívne skúmame „atribút“, pýtame sa: ako tento autor vidí svoj (kritizovaný) objekt; aká vlastnosť ho v jeho očiach predisponuje na to, aby usudzoval a konal tak, ako koná; aké morálne nastavenie je nevyhnutné na takéto jeho správanie? Výsledky takejto analýzy sme pri každom článku priebežne podrobne zaznamenávali a následne sme ich spätne vyhodnocovali, usporadúvali do príbuzných množín, vyberali pre ne výstižné spoločné pomenovania, definovali ich a opisovali.

V prvej výskumnej vzorke sme dospeli, o. i., k atribútu „nerozumnosť“. V konzervatívnych médiách sa (na adresu liberálov) vyskytoval ako štvrtý najčastejší, s podielom na skúmaných textoch 21 % (graf č. 1). V liberálnych médiách sa (na adresu konzervatívcov) vyskytoval ako prvý najčastejší, s podielom 50 % (graf č. 2).

Graf č. 1: Atribúty v konzervatívnych médiách (2020 – 2021).

Graf č. 2: Atribúty v liberálnych médiách (2020 – 2021).

Konzervatívci liberálom vyčítali predovšetkým absenciu zdravého rozumu a rozchod s realitou. Na adresu feministiek napr. zaznelo: „*Chýbal im iba zmysel pre realitu. Ten sa však v ideológiách nevyžaduje*.“[32] V zovšeobecňujúcej kritike ideologických posunov od pekného k škaredému a od štíhleho k obéznemu (*„dekolonizácia protičernošského telesného násilia“*) zasa autor konštatoval, že „*súčasná mutácia progresívnej ideológie sa v nebývalej miere spolieha na popieranie reality*“[33]. Konzervatívci vnímali u liberálov hlbokú pomýlenosť, predpokladali o nich, že podľahli ideológii, propagande, sebaklamu, zle čítajú situáciu, popierajú prirodzenosť, zatvárajú si oči pred realitou a predpisujú nesprávne riešenia. Chýba im vlastný zdravý úsudok, sú nekritickí, povrchní, jednostranní, nadmieru emocionálni na úkor rácia. Ba čo viac, sú osobnostne nezrelí, nedovzdelaní (najmä v histórii a filozofii), intelektuálne slabo výkonní, argumentujú nelogicky, zavádzajúco, vágne, budujú somárske mostíky, produkujú až absurdné ideové konštrukty, pričom si však sami protirečia a šliapu po jazyku.

V liberálnych médiách kategória nerozumnosti dosiahla až 50-percentný podiel, čo znamená, že až polovica liberálnych komentátorov prisudzovala svojim názorovým náprotivkom mentálnu obmedzenosť a zadubenosť, pre ktorú podliehajú (náboženskej) ideológii a radikalizujú sa, súc neschopní uchopiť celú škálu problémov, uzavretí v pohodlnej čierno-bielosti. Konzervatívci boli v liberálnych komentároch označovaní za fanatikov, fundamentalistov, doktrinárov, dogmatikov, vazalov Vatikánu. Boli vnímaní ako bigotní, rigidní, úzkoprsí, frustrovaní, utopickí. Liberáli im prisudzovali magické myslenie, predsudky, stereotypy, náklonnosť ku konšpiráciám a hoaxom. Považovali ich za mentálne menej zdatných, nevzdelaných, neinteligentných, necivilizovaných, ba často priamo za blbých, primitívnych, ovce, ktoré nerozmýšľajú, len veria. Sú preto divní, smiešni, trápni, tragikomickí. Ale aj nebezpeční, lebo veria v reálne pôsobenie nadprirodzených síl a svoju ideológiu stavajú nad vedecké poznanie. Liberálne vnímanie protistrany sa v tomto atribúte čiastočne prekrylo s konzervatívnym, pretože aj liberálni novinári vyčítali svojim názorovým oponentom odtrhnutosť od reality a neschopnosť pochopiť potreby doby (napr. ekologické). Zdalo sa im, že konzervatívci majú svoju vlastnú sústavu faktov, nedá sa s nimi diskutovať

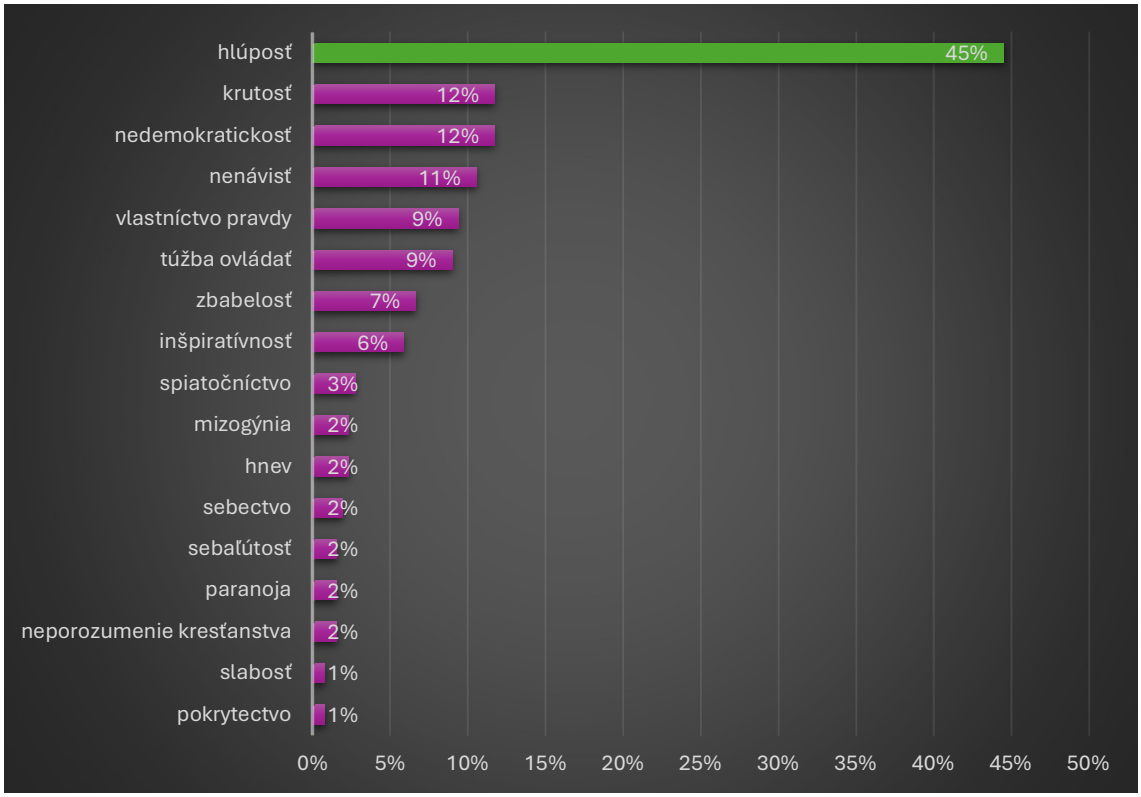
[32] MICHALKA, Branislav: *Údel slovenských feministiek – 100 rokov ignorovania, zo strany slovenských žien*. [online]. Dostupné na internete: <https://www.christianitas.sk/udel-slovenskych-feministiek-100-rokov-ignorovania-zo-strany-slovenskych-zien/>. [cit. 2025-05-29].

[33] POTOCKÝ, Erik: *Konzervatívny výber / Cyrilo-metodská kázeň, Orbán vs. vond der Leyenová a budúcnosť Európy*. [online]. Dostupné na internete: <https://www.postoj.sk/83136/cyrilo-metodska-kazen-orban-vs-von-der-leyenova-a-buducnost-europy>. [cit. 2025-05-29].

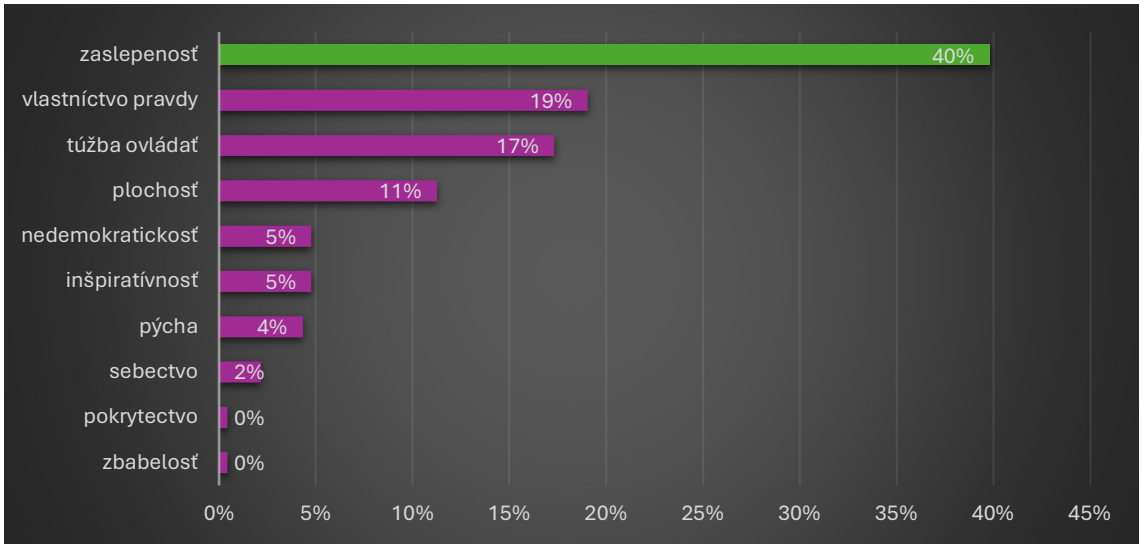
ani argumentovať. Ich kľúčové kultúrno-etické agendy označovali za podružné, okrajové, presadzované na úkor oveľa dôležitejších tém.

Zistili sme, že „nerozumnosť“ vyčítaná liberálom zo strany konzervatívcov znamenala pomýlenosť, povrchnosť, nevzdelanosť, iracionálnosť; rovnako pomenovaný atribút nasmerovaný zo strany liberálov voči konzervatívcom mal ostrejší význam a znamenal hlúposť, primitívnosť, trápnosť, až smiešnosť. V následnom výskume realizovanom na novej vzorke s cieľom rozšíriť a prehĺbiť svoje zistenia (sledovali sme viac premenných a súvislostí medzi nimi) sme tento atribút premenovali na „zaslepenosť“ v konzervatívnych médiách a „hlúposť“ v liberálnych médiách. Tentoraz dosiahli oba najvyšší podiel: 45 % v liberálnych a 40 % v konzervatívnych médiách (graf č. 3, 4).

Graf č. 3: Atribúty v liberálnych médiách (2024).

Graf č. 4: Atribúty v konzervatívnych médiách (2024).

Liberálny pohľad na konzervatívcov akcentoval určitú slaboduchosť, naivitu, neschopnosť kriticky myslieť, posudzovať realitu a rozlišovať „demokraciu od autokracie“, jednoduchosť a jednoduchú ovládateľnosť. „Tí druhí“ z tohto pohľadu tápajú v „kognitívnej hmle“, trpia mentálnou nedostatočnosťou, nie sú ochotní namáhať sa myslením a vlastným rozhodovaním, sú nekultúrni, zadubení. To vedie k náchylnosti na schopnosť veriť dezinformáciám a konšpirovať. Takíto frustrovaní ľudia sú buď submisívni a apatickí, alebo tupo agresívni. Atribút hlúposti bol typický pre obrazové názorové žánre (karikatúry, meme), prostredníctvom ktorých možno veľmi zrozumiteľne ukázať tieto vlastnosti napr. cez prvky alkoholu, prostredia krčmy, nedbalého oblečenia, červenej tváre, sliny fŕkajúcej z úst, zaťatej päste, tetovania, náušnice v uchu...[34] Aj zmierlivejšie naladení autori vnímali „tých druhých“ ako adresátov osvety a pomoci, s ktorými treba v záujme krajiny zaobchádzať v rukavičkách. Podľa M. Šimečku „ich svedomie beží príliš pomaly“ a treba mu pomôcť, „aby pobehlo rýchlejšie“, len vtedy sa demokracia vráti na cestu spravodlivosti[35]. S. Marec pri všetkej snahe o porozumenie voči tejto „druhej polovici Slovenska“ vnímal túto časť spoluobčanov ako inú intelektuálnu kategóriu. Vo svojom fejtóne o kozmetike pre mužov napísal: „Ja viem, ja viem. Kuffovci budú hovoriť, že pleťovým elixírom sa to len začína a na konci je sex s kamzíkmi, ale tu sme predsa len v iných intelektuálnych kruhoch.“[36] V inom texte však varoval pred jednoliatym posudzovaním názorových oponentov a sám sa ich snažil vidieť zmierlivo, skôr

[34] SHOOTY: *Sémantické nedorozumenie.* [online]. Dostupné na internete: <https://dennikn.sk/3964886/shooty-semanticke-nedorozumenie/>. [cit. 2025-05-29].
[35] ŠIMEČKA, Martin M.: *Ján a Martina – otázky viny.* Dostupné na internete: <https://dennikn.sk/3838729/jan-a-martina-otazky-viny/?ref=list>. [cit. 2025-05-29].
[36] MAREC, Samuel: *Som muž a používam pleťovú kozmetiku. Je to rehoľa.* [online]. Dostupné na internete: <https://dennikn.sk/3946174/som-muz-a-pouzivam-pletovu-kozmetiku-je-to-rehola/?ref=list>. [cit. 2025-05-29].

ako dezorientovaných než hlúpych: „Presne ako členovia akejkoľvek inej skupiny ani voliči koalície nie sú všetci rovnakí. Nie je to stádo, luza, háveď. Naozaj na to všetko máme dáta.“[37] Tento názor zaznieval aj od iných autorov, ktorí reprezentujú v liberálnom spektre umiernenú, otvorenú, empatickú stranu: „Je lákavé nazývať zmätených voličov Fica dehonestujúcimi výrazmi. (...) Čím viac hovoríme o druhých ako o ‚luze‘, ‚zberbe‘ alebo ‚dezolátoch‘, tým budú antisystémovejší. Pretože ich oslovujeme ako menejcenných, ako lúzrov a skrachovancov. Čakáme, že takto pomenovaný človek bude netrpezlivo čakať, čo ďalšie mu chceme povedať?“[38]

„Zaslepenosť“ prisudzovaná liberálom v konzervatívnych komentároch znamenala tvrdohlavú nerozumnosť, neschopnosť čítať skutočné potreby ľudí, trhu, fungovanie globálneho sveta. Liberáli podľa konzervatívcov veria pomýleným ideologickým konceptom, utópiám, bájkam a na základe svojich prepálených ideí a premrštených konceptov (Green deal, gender, multikulti, dekolonizácia, geopolitika...) zle čítajú situáciu, prijímajú hlúpe a sebapoškodzujúce rozhodnutia, ktorých negatíva už žneme. Mýlia sa, zle interpretujú štatistiky, zle argumentujú. Nepoznajú históriu, kontext, detaily. Sú „rezistentní voči realite“[39]. Chýba im zdravý sedliacky rozum a sú odtrhnutí od reality – pozerajúc sa len cez ideologické okuliare: „Na poľnohospodárov, živnostníkov a ďalších, ktorých to postihne ako prvých, sa zelení ideológovia pozerajú takmer ako na iný druh, a to nežiaduci. Asi ako sa komunistickí agitátori v minulosti pozerali zvrchu na tzv. kulakov, teda roľníkov, ktorí odmietali vstúpiť do družstiev. Opovrhovali ich spôsobom života a ich názormi.“[40] Okrem ideologického filtra nazerajú na realitu cez filter nemorálnosti, pretože opustili pravú Múdrosť a následne sa nevyhnutne topia v zmätočných náhradách tohto sveta. Zbavení morálneho kompasu nedokážu posudzovať nebezpečenstvá, odhaľovať tienisté stránky, predvídať dôsledky určitého správania (umelé oplodnenie, surogátne materstvo, tranzície). Konzervatívci teda liberálom nevyčítajú ani tak absenciu inteligencie, ako skôr jej zlé nasmerovanie a pohodlné ustrnutie v jednofarebnej ideologickej bubline, kde postupne otupievajú aj ľudia objektívne inteligentní a vzdelaní. D. Daniš napr. o prezidentskom kandidátovi Ivanovi Korčokovi

---

[37] MAREC, Samuel: *Dobrá rada do roku 2024: Vykašlite sa na Blahu.* [online]. Dostupné na internete: <https://komentare.sme.sk/c/23262998/dobra-rada-do-roku-2024-vykaslite-sa-na-blahu-pise-samo-marec.html>. [cit. 2025-05-29].

[38] HIPŠ, Juraj: *Elity, luza a demokracia.* [online]. Dostupné na internete: <https://dennikn.sk/3763152/elity-luza-a-demokracia/?ref=list>. [cit. 2025-05-29].

[39] KUBÍN, Ľuboš: *Progresivizmus nie je odpoveďou na výzvy našej doby.* [online]. Dostupné na internete: <https://standard.sk/621027/progresivizmus-nie-je-odpovedou-na-vyzvy-nasej-doby>. [cit. 2025-05-29].

[40] DRULÁK, Petr: *Sedliaci a poľnohospodári usvedčujú Zelených z ideologického zlyhania. Takto yzerá nemecký boj za demokraciu.* [online]. Dostupné na internete: <https://standard.sk/539530/sedliaci-a-polnohospodari-usvedcuju-zelenych-z-ideologickeho-zlyhania-takto-vyzera-nemecky-boj-za-demokraciu>. [cit. 2025-05-29].

napísal, že „je celkom možné, že verí tomu, čo hovorí, pretože téme jednoducho nerozumie“[41]. M. Krajniak zasa citoval profesora financií na Univerzite Alberta Ludwiga vo Freiburgu Bernda Raffelhüschena, ktorý sa „k celkovej ekonomickej bilancii nemeckej migračnej politike Merkelovej aj Scholzovej vlády vyjadril pre server Junge Freiheit pomerne expresívne: ‚Ak budeme pokračovať ako doteraz, sme hlúpi ako slama!‘“[42]

Závery

Ukazuje sa, že vo vyhranených ideových sporoch je silnou mierou prítomná tendencia negatívne posudzovať protivníkovu mentálnu kapacitu. Táto tendencia bola v našej vzorke výraznejšia na strane liberálov (50 % voči 21 % v konzervatívnych médiách v prvej vzorke a 45 % voči 40 % v konzervatívnych médiách v druhej vzorke).

Náš výskum odhalil, že toto negatívne posudzovanie sa na liberálnej a konzervatívnej strane líši vo svojej podstate, čo viedlo k terminologickému precizovaniu danej kategórie: kým v prvom výskume sme operovali s pojmom „nerozumnosť“ na oboch ideologických stranách, v druhom sme zvolili pojem „hlúposť“ pre vnímanie konzervatívcov zo strany liberálov a pojem „zaslepenosť“ pre vnímanie liberálov zo strany konzervatívcov.
V liberálnom prostredí je totiž posudzovanie mentálnych kvalít oponenta dôraznejšie nielen kvantitatívne, ale aj kvalitatívne: obsahovo viac smeruje k hlúposti, primitívnosti, expresívne povedané debilnosti, sprostosti a sprevádza ho určité opovrhnutie a výsmech, kým v konzervatívci nahliadajú na liberálov skôr ako na pomýlených, dezorientovaných, nedovzdelaných, argumentačne nevybavených a toto hodnotenie sprevádza skôr rozčúlenie, rozhorčenie a obava z následkov než zhnusenie a znevážení.

Zároveň je zrejmý ďalší rozdiel medzi konzervatívnym a liberálnym narábaním s kategóriou inteligencie a mentálnej mohutnosti oponenta: obe strany prisudzujú „tým druhým“ akýsi druh zahmlenia, avšak kým liberáli vidia na konzervatívnej strane kognitívnu hmlu, konzervatívci pomenúvajú u liberálov skôr morálnu hmlu. Liberáli teda posudzujú konzervatívcov ako tých so zahmleným intelektom, kukučínovsky „neprebudených“, kým konzervatívci posudzujú liberálov ako trpiacich pre svoje odmietanie Božej autority a následne zbytočne stratených v morálnom bludisku.

---

[41] DANIŠ, Dag: *7 dní v kocke: Spor o Ukrajinu ukázal, akí sú vojnoví jastrabi pokrytecký. A nebezpeční.* [online]. Dostupné na internete: <https://standard.sk/583106/7-dni-v-kocke-spor-o-ukrajinu-ukazal-aki-su-vojnovi-jastrabi-pokrytecki-a-nebezpecni>. [cit. 2025-05-29].
[42] KRAJNIAK, Milan: *Ekonomickí slniečkari sa mýlili: Masová imigrácia je pre Nemecko ekonomicky nevýhodná.* [online]. Dostupné na internete: <https://standard.sk/544102/ekonomicki-slnieckari-sa-mylili-masova-imigracia-je-pre-nemecko-ekonomicky-nevyhodna>. [cit. 2025-05-29].

Takéto posudzovanie druhých nevyhnutne vedie k nejakému druhu akcie alebo aspoň postoja voči nim. Mohli by sme očakávať určitý typ „misionárskeho“ prístupu, azda intenzívnejšie prítomný na konzervatívnej strane, ktorá by mohla mať ambíciu „evanjelizovať“ svojich oponentov. Náš výskum však naznačuje opak: misionárske tendencie boli prítomné viac na liberálnej strane, kde zaznievala potreba pristupovať k „druhej časti Slovenska“ citlivo, kultivovať ju a získavať na svoju stranu. Pre konzervatívne prostredie bol typický skôr obranný postoj, reagujúci na silno pociťované ohrozenie. Z toho možno dedukovať, že liberálna strana vníma svojich oponentov ako „tých slabších“, kým konzervatívna strana sa svojich protivníkov obáva ako „tých silných“. Podobné zistenie sme formulovali aj v staršom texte, kde sme použili metaforu „silnejšieho a slabšieho brata“, alebo „staršieho a mladšieho brata“[43].

Predložené zistenia o atribúte nerozumnosti/hlúposti/zaslepenosti sú čiastkovým výsekom z komplexnejšieho výskumu, ktorý prinesie plastickejšie zistenia a interpretácie v kontexte ďalších atribútov, ako aj ďalších premenných (argumenty, rámce). Tieto zistenia budeme priebežne (a napokon súhrnne) prezentovať v pripravovaných konferenčných a časopiseckých príspevkoch.

Literatúra

AKTER, Samia – MWAKALONGE, Judith L. – COMER, Gurcan – SIUHI, Saidi – MAMUN, Md Mahmud Hasan: Attribution Theory in Traffic Safety. In *Conference: 100th Annual Meeting of Transportation Research Board*. *Poster Session 1070 - Individual Presentations on Driver Safety for High Risk Drivers.* Washington DC : The National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine, 2021. Dostupné na internete: <https://annualmeeting.mytrb.org/OnlineProgramArchive/Details/15695>. [cit. 2025-05-29].

DIERCKS, Dyann – LANDREVILLE, Kristen D.: The indirect effects of partisanship and partisan media on knowledge about same-sex marriage policy: Exploring the knowledge and belief gap hypotheses. In *Mass Communication and Society*, 2017, č. 20, s. 192 – 212. ISSN 1520-5436

[43] RONČÁKOVÁ, Terézia: Pink vs. Brown – How Conservative Journalists Perceive Liberals and vice versa. In *KOME*, 2022, roč. 10, č. 2, s. 93 – 116. ISSN 2063-7330. DOI 10.17646/KOME.75672.93. Dostupné na internete: <http://komejournal.com/files/KOME_Ron%C4%8D%C3%A1kov%C3%A122.2.pdf>. [cit. 2025-05-29].

FOLKES, Valerie S.: Recent attribution research in consumer behavior: a review and new directions. In *Journal of Consumer Research*, 1988, roč. 14, č. 4, s. 548 – 565. ISSN 0093-5301.

HEIDER, Fritz: *The Psychology of Interpersonal Relations.* New York : Wiley, 1982, 332 s. ISBN 978-0898592825

JANUŠKEVIČIŪTĖ, Justina. Threats to the Process of Receiving Political News from Echo Chambers and Filter Bubbles on Social Media. In *Information & Media,* 2022, č. 94, s. 39 – 52. ISSN 2783–6207

JASPARS, Jos – HEWSTONE, Miles: Social categorization, collective beliefs, and causal attribution. In FRASER, Colin – GASKELL, George (Eds.): *The social psychological study of widespread beliefs*. Oxford : Oxford University Press, 1990, s. 121 – 141. ISBN 9780198521341

JOHNSON, Mar S.: A bibliometric review of the contribution of attribution theory to sales management. In *Journal of Personal Selling and Sales Management*, 2006, roč. 26, č. 2, s. 181 – 195. ISSN 0885-3134

JONES, Edward E. – KANOUSE, David E. – KELLEY, Harold H. et al. (Eds.): *Attribution: Perceiving the Causes of Behavior.* Morristown, NJ : General Learning Press, 1972, 186 s. ISBN 978-0382250262

JOU, Willy: Left and Right in new democracies. In Rosas, João Cardoso – Ferreira, Ana Rita (Eds.): *Left and Right*: *The great dichotomy revisited*. Newcastle : Cambridge Scholars Publishing, 2013, s. 283 – 295. ISBN 978-1-4438-5155-8

KANOVSKÝ, Martin – KOCIČOVÁ, Nina. Ideological consistency and political polarization in Slovakia. In *Human Affairs,* 2018, roč. 28, č. 1, s. 44 – 53. ISSN 1210-3055

KASAP, Süleyman – ÜNSAL, Firat: Attribution Theory and Language Learning. In *Research in Language and Education: An International Journal [RILE]*, 2021, roč. 1, č. 2, s. 111 – 118. ISSN 2757-6965

KELLEY, Harold H.: Attribution in social interaction. In JONES, Edward E. – KANOUSE, David E. – KELLEY, Harold H. et al. (Eds.): *Attribution: Perceiving the Causes of Behavior.* Morristown, NJ : General Learning Press, 1972, s. 1 – 27. ISBN 978-0382250262

KELLEY, Harold H.: Attribution theory in social psychology. In LEVINE, David (Ed.) *Nebraska Symposium on Motivation,* roč. 5, s. 192 – 240. Lincoln, NE : University of Nebraska Press, 1967, 335 s. ISBN 9780803256170

KITCHENS Brent – JOHNSON Steven L. – GRAY Peter H. Understanding Echo Chambers and filter Bubbles: The Impact of Social Media on Diversification and Partisan Shifts in News Consumption. In *MIS Quarterly,* 2020, roč. 44, č. 4, s. 1 619 – 1 649. ISSN 0276-7783

KOSNÁČ, Pavol – GLOSS, Hugo (Eds.): *Súdržnosť na Slovensku.* Bratislava : DEKK Inštitút, 2023, 367 s. ISBN 9788097457204

MANUSOV, Valerie L.: Attribution Theories: Assessing Causal and Responsibility Judgments in Families. In BRAITHWAITE, Dawn O. – BAXTER, Leslie A. (Eds.): *Engaging Theories in Family Communication: Multiple Perspectives*, Thousand Oaks, CA, London, New Delhi : SAGE, 2006, s. 181 – 196. ISBN 9781138700949. DOI 10.4135/9781452204420.n12

MARTINKO, Mark J. – MACKEY, Jeremy D.: Attribution theory: An introduction to the special issue. In *Journal of Organizational Begavior,* 2019, roč. 40, č. 5, s. 523 – 527. ISSN 0894-3796. DOI: 10.1002/job.2397

MICHAUD, Kristy E. H. – CARLISLE, Juliet E. – SMITH, Eric R. A. N.: The relationship between cultural values and political ideology, and the role of political knowledge. In *Political Psychology*, 2009, roč. 30, č. 1, s. 27 – 42. ISSN 0162-895X

POLLARD-GOTT, Lucy: Attribution theory and the novel. In *Poetics*, 1993, roč. 21, č. 6, s. 499 – 524. ISSN 0304-422X. DOI 10.1016/0304-422X(93)90011-5

RIEMER, B. S.: Influence of causal beliefs on affect and expectancy. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1975, 31, č. 6, s. 1 163 – 1 167. ISSN 0022-3514. DOI 10.1037/h0077103

RONČÁKOVÁ, Terézia: Nálepkovanie konzervatívcov v liberálnych médiách a naopak. In ŠVAJLENIN, Lukáš – RONČÁKOVÁ, Terézia (Eds.): *(De)polarizácia na Slovensku.* Ružomberok : Verbum, 2025. ISBN 978–80–561–1165–9 (v tlači).

RONČÁKOVÁ, Terézia: Pink vs. Brown – How Conservative Journalists Perceive Liberals and vice versa. In *KOME*, 2022, roč. 10, č. 2, s. 93 – 116. ISSN 2063-7330. DOI 10.17646/KOME.75672.93. Dostupné na internete: <http://komejournal.com/files/KOME_Ron%C4%8D%C3%A1kov%C3%A122.2.pdf>. [cit. 2025-05-29].

RONČÁKOVÁ, Terézia: *Žurnalistické žánre. Vysokoškolská učebnica.* Ružomberok : Verbum, 2019, 305 s. ISBN 978–80–561–0736–2

RONČÁKOVÁ, Terézia – KAŠČÁKOVÁ, Silvia: Ako sa navzájom častujú konzervatívci a liberáli. Expresívne výrazy v mediálnych textoch. In *Kultura – Media – Teologia*, 2023, č. 56, s. 87 – 112. ISSN 2081-8971. DOI 10.21697/kmt.2023.56.06. Dostupné na internete: <https://czasopisma.uksw.edu.pl/index.php/kmt/article/view/13723>. [cit. 2025-05-29].

SHCHERBAKOVA, Olena – NIKIFORCHUK, Svitlana: Social media and filter bubbles. In *Scientific Journal of Polonia University,* 2022, roč. 54, č. 5, s. 81 – 88. ISSN 2957-2096

SCHMIDTOVÁ, Mariana – MIRVAJOVÁ, Viktória: Štruktúra a kompozícia postojových žánrov editoriálu a stĺpčeka (editorial a column) v The Guardiane, Daily Maile a The Sune. In VOJTEK, Juraj (Ed.): *Štruktúra a kompozícia žánrov anglicky písaného novinárstva,* Trnava : Univerzita sv. Cyrila a Metoda, 2014, s. 146 – 190. ISBN 978808105582

SCHMITT, Julien: Attribution theory. In *Wiley Encyclopedia of Management, Vol. 9. Marketing,* New York : Wiley, 2015. ISBN 9781119002383. DOI: 10.1002/9781118785317.weom090014. Dostupné na internete: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/9781118785317.weom090014. [cit. 2025-05-29].

SPARKMAN, Richard M. – LOCANDER, William B.: Attribution theory and advertising effectiveness. In *Journal of Consumer Research*, 1980, roč. 7, č. 3, s. 219 – 224. ISSN 0093-5301

SPILKA, Bernard – SHAVER, Philipp – KIRKPATRICK, Lee A.: A General Attribution Theory for the Psychology of Religion. In *Journal for the Scientific Study of Religion*, 1985, roč. 24, č. 1, s. 1 – 20. ISSN 0021-8294

VALDESOLO, Piercarlo – GRAHAM, Jesse (Eds.). *Social psychology of political polarization*. New York : Routledge, 2016, 226 s.

WANG, Xiaoling – KULICH, Steve J.: Attribution theory. In BENNETT, Janet M. (Ed.): *The SAGE encyclopedia of intercultural competence*. Newbury Park : SAGE, 2015, s. 26 – 28. ISBN 9781452244280 DOI: 10.4135/9781483346267.n16

WEINER, Bernard: Attribution theory. In PETERSON, Penelope – BAKER, Eva (Eds.): *International Encyclopedia of Education, Vol. 6,* London : Elsevier, 2010, s. 558 – 563. ISBN 9780080448930 DOI: 10.1002/9780470479216.corpsy0098

WEINER, Bernard: *Human motivation: metaphors, theories and research*. Newbury Park : Sage, 1992, 408 s. ISBN 978-0803946583

WEINER, Bernard: Wither attribution theory? In *Journal of Organizational Behavior*, 2019, roč. 40, č. 5, s. 603 – 604. ISSN 0894-3796. DOI: 10.1002/job.2398

YOUNG, Dannagal Goldthwaite. *Irony and Outrage. The Polarized Landscape of Rage, Fear, and Laughter in the United States.* New York : Oxford University Press, 2020. ISBN 978-0190913083

ZHANG, Yiwei – PRAYAG, Girish – SONG Hanqun: Attribution theory and negative emotions in tourism experiences. In *Tourism Management Perspectives*, 2021, roč. 40, č. 2, s. 100904. ISSN 2211-9736. DOI: 10.1016/j.tmp.2021.100904

Pramene

DANIŠ, Dag: *7 dní v kocke: Spor o Ukrajinu ukázal, akí sú vojnoví jastrabi pokryteckí. A nebezpeční.* [online]. Dostupné na internete: <https://standard.sk/583106/7-dni-v-kocke-spor-o-ukrajinu-ukazal-aki-su-vojnovi-jastrabi-pokrytecki-a-nebezpecni>. [cit. 2025-05-29].

DRULÁK, Petr: *Sedliaci a poľnohospodári usvedčujú Zelených z ideologického zlyhania. Takto vyzerá nemecký boj za demokraciu.* [online]. Dostupné na internete: <https://standard.sk/539530/sedliaci-a-polnohospodari-usvedcuju-zelenych-z-ideologickeho-zlyhania-takto-vyzera-nemecky-boj-za-demokraciu>. [cit. 2025-05-29].

HIPŠ, Juraj: *Elity, luza a demokracia.* [online]. Dostupné na internete: <https://dennikn.sk/3763152/elity-luza-a-demokracia/?ref=list>. [cit. 2025-05-29].

KRAJNIAK, Milan: *Ekonomickí slniečkari sa mýlili: Masová imigrácia je pre Nemecko ekonomicky nevýhodná.* [online]. Dostupné na internete: <https://standard.sk/544102/ekonomicki-slnieckari-sa-mylili-masova-imigracia-je-pre-nemecko-ekonomicky-nevyhodna>. [cit. 2025-05-29].

KUBÍN, Ľuboš: *Progresivizmus nie je odpoveďou na výzvy našej doby.* [online]. Dostupné na internete: <https://standard.sk/621027/progresivizmus-nie-je-odpovedou-na-vyzvy-nasej-doby>. [cit. 2025-05-29].

MAREC, Samuel: *Dobrá rada do roku 2024: Vykašlite sa na Blahu.* [online]. Dostupné na internete: <https://komentare.sme.sk/c/23262998/dobra-rada-do-roku-2024-vykaslite-sa-na-blahu-pise-samo-marec.html>. [cit. 2025-05-29].

MAREC, Samuel: *Som muž a používam pleťovú kozmetiku. Je to rehoľa.* [online]. Dostupné na internete: <https://dennikn.sk/3946174/som-muz-a-pouzivam-pletovu-kozmetiku-je-to-rehola/?ref=list>. [cit. 2025-05-29].

MICHALKA, Branislav: *Údel slovenských feministiek – 100 rokov ignorovania, zo strany slovenských žien*. [online]. Dostupné na internete: <https://www.christianitas.sk/udel-slovenskych-feministiek-100-rokov-ignorovania-zo-strany-slovenskych-zien/>. [cit. 2025-05-29].

POTOCKÝ, Erik: *Konzervatívny výber / Cyrilo-metodská kázeň, Orbán vs. vond der Leyenová a budúcnosť Európy*. [online]. Dostupné na internete:

<https://www.postoj.sk/83136/cyrilo-metodska-kazen-orban-vs-von-der-leyenova-a-buducnost-europy>. [cit. 2025-05-29].
SHOOTY: *Sémantické nedorozumenie.* [online]. Dostupné na internete: <https://dennikn.sk/3964886/shooty-semanticke-nedorozumenie/>. [cit. 2025-05-29].
ŠIMEČKA, Martin M.: *Ján a Martina – otázky viny.* Dostupné na internete: <https://dennikn.sk/3838729/jan-a-martina-otazky-viny/?ref=list>. [cit. 2025-05-29].

prof. Terézia Rončáková, PhD.
Katedra žurnalistiky
Filozofická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku
Hrabovská cesta 1B
034 01 Ružomberok

terezia.roncakova@ku.sk

Podporené z grantu VEGA 1/0510/24 „Kultúrna vojna v médiách a v jazyku“.